

cludur. Bu düşünüşe göre başka türlü bir hastalık vakasıdır.

Birincisi, yani gizemli yanıt, sanatçı ya da yazarı akıl sır ermez bir lanetlenme veya kutsanma yüzünden, kendini ifade etmek için içsel bir baskı duyan nevroitik bir insana indirger. Eğer şanslıysa, sanatçı ya da yazar bir deha ilan edilir; başka bir deyişle onu özel bir insan, ruhu ele geçirilmiş veya karizmatik biri, bir biçimde azizler ve delilerle yakınlığı olan normal dışı bir kişi olarak görmekle, onun varoluşunun ortaya attığı rahatsızlık yaratan sorudan da kurtulunur. Elbette böyle bir yazar okurlarınca anlaşılır olmaya çalışmak zorunda değildir, aksine yazarı anlamak okurların görevidir. Burada isim vermek istemiyorum —her okurun aklına yeterince örnek gelecektir. Ama şu kadarını söyleyebilirim: Bana öyle geliyor ki, dünyanın her tarafında çağımız yazın araştırmalarının büyük bir bölümü sonuçlarını bu anlayıştan yola çıkarak elde ediyorlar. Bir yığın yazın uzmanı bu tür yapıtları çözümlemek, yorumlamak ve "yazarın aslında ne söylemek istediğini" bizlere açıklamak için uğraşıyorlar. Okul çağlarından beri sorarım kendime, yazar yapıtında söylemek istediğini neden açıkça dile getirmez? Belli ki —böyle düşünürdüm bazen— yazarlar kendilerini açık seçik ifade edebilmekte son derece yeteneksizler ve kendilerinin kekeleyerek söylediklerini açıklayacak bir yorumcuya gereksinimleri var.

Diğeri, yani neden yazıyoruz sorusunun akılcı yanıtı ise, daha yaygındır ve —geçen yüzyılın tipik bir ürünü olmasına karşın— hâlâ ilerici sayılmaktadır. Özellikle Federal Almanya'da, İkinci Dünya Savaşı'nı izleyen 30 yılın tüm yazınsal yaşamına, herşeye, ama herşeye toplum eleştirisi, politika, eşitlikçilik ya da aydınlanma açısından bakmak gibi zorlanımlı bir çaba vurmuştur damgasını. Resmi kültür çevrelerinde biraz olsun ciddiye alınabilmesi için, bir yazarın zorunlu hareketlerdeki becerisini mutlaka göstermesi gerekmektedir. "Toplumsal açıdan önemli" görülmeyen her tür yazın, daha baştan gerçeklikten kaçış sayılırdı, bu yüzden de tartışılmaya değmezdi. Yazar, böyle deniyordu, "ulusun vicdanı"ydı. Ve tabii ancak rahatsız bir vicdanın güvenilir bir işlevi olabileceğinden, yazarlarımız da suçlamada, çarpıklıkların gösterilmesinde, toplumu, kültürü, toplumsal ilişkileri ve insanları eleştirmekte birbirleriyle yarışıyorlardı. Olumsuzluğun, öfkenin, hoşnutsuzluğun çekiciliğine giderek daha çok kâpılıyorlardı. Bu eğilimde olmayanlar ise ya yüzeysel ya da aptal sayılıyordu. Bir yazarın değerlendirildiği belirleyici ölçüt, kitaplarının içerdiği "mesaj" ya da "ileti"ydi. Tartışılan yalnızca buydu. Yalnızca bu konu üzerine makaleler, denemeler, karşı makaleler ve yanıtlar yazılabiliyor, kısacası entelektüel işgüzarlığın gürtültücü etkinlikleri bu şekilde sürüyordu. Yazar, bir savcı ya da avukat gibi, sanki hayali bir mahkemenin önündeydi ve kitabı —tiyatro yapıtı, şiiri— bir suçu, toplumsal bir alanı, tarihsel bir gelişimi kanıtlamak zorundaydı. Yazarın sunduğu kanıtlar daha sonra tutarlılıkları açısından inceleniyor, çürütülüyor, karşı kanıtlar getiriliyor, bunlar da çürütülüyor, kısacası bütün yazın tek bir açıdan, gerekçelendirme açısından görülüyordu. Bu, çocuk kitapları, hatta resimli kitaplar için bile geçerliydi. Biraz polemige açık bir betimlemeyle, yazının bu yönelimini gereksiz bir fazlalık olarak gördüğümü söylemek istemiyorum. Bu yönelim her zaman dünya yazınının önemli ve gerekli bir bölümünü oluşturdu ve oluşturmaya devam ediyor. Benim altını çizerek karşı çıktığım nokta, bu yazının temsilcileri tarafından ortaya konmuş olan ve hâlâ da devam eden, bu yaklaşımın dışında başka bir yaklaşım tanımama talebidir. Bu talihsiz tek yönlülük, yetenekleri gerekçelendirmeye yönelik olmayan bir çok yazarın yaşam hakkına tam anlamıyla son vermektedir. Kaldı ki, dünya yazınının en büyük yapıtları, gerekçelendirmenin ötesinde değil midir? "*Odyseia*", "*Ilyada*",